

Sygn. akt III AUa 617/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Beata Górską (spr.)
Sędziowie:	Urszula Iwanowska Anna Polak

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 23 marca 2020 r. w S.

sprawy B. C. (1) i J. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 października 2019 r., sygn. akt VI U 1002/18

- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i oddala odwołania,
- zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i zasądza od B. C. (1) oraz J. K. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwoty po 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu,
- zasądza od B. C. (1) oraz J. K. (1) na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwoty po 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Anna Polak	Beata Górską	Urszula Iwanowska
------------	--------------	-------------------

Sygn. akt III AUa 617/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 13.08.2018 roku stwierdził, że J. K. (1), jako pracownik u płatnika składek (...) s.c., nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 1.01.2018 roku i nadal.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 13.08.2018 roku stwierdził, że B. C. (1), jako pracownik u płatnika składek (...) s.c., nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 1.01.2018 roku i nadal.

W tożsamych odwołaniach od decyzji organu rentowego ubezpieczeni J. K. (1) i B. C. (1) zarzucili naruszenie:

1. art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a w zw. art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 300) - zwanej dalej ustawą systemową - poprzez niewłaściwe ich zastosowanie, polegające na wydaniu decyzji o niepodleganiu przez B. C. (1) i J. K. (1) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu u płatnika składek, podczas gdy ww. podlegali ubezpieczeniom społecznym z uwagi na zawarcie umów o pracę z płatnikiem składek,

2. art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że umowa o pracę została zawarta pozornie, podczas gdy strony umowy o pracę rzeczywiście miały zamiar zawrzeć stosunek prawny w takiej treści, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie powyższych przepisów,

3. art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że wspólnicy spółki cywilnej mogą podlegać wyłącznie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nawet w przypadku zawarcia umowy o pracę, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie powyższego przepisu,

4. art. 22 § 1 k.p. w zw. z art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że zawarta umowa o pracę pozostaje nieważna z uwagi na brak podporządkowania pracowniczego, podczas gdy wynikający z umowy o pracę stosunek pracy charakteryzuje się podporządkowaniem, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie powyższych przepisów.

Mając na uwadze powyższą argumentację, skarżący wnieśli o zmianę zaskarżonych decyzji i stwierdzenie, że podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu z tytułu pracy u płatnika składek.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, po połączeniu spraw do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia, wyrokiem z dnia 21 października 2019 roku zmienił zaskarżone decyzje organu rentowego w ten sposób, że ustalił, iż B. C. (1) i J. K. (1) jako pracownicy płatnika składek (...) spółki cywilnej w K. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 stycznia 2018 roku (punkt I orzeczenia) oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz ubezpieczonych kwoty po 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II orzeczenia).

Sąd I instancji oparł rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych.

B. C. (1) prowadzi działalność gospodarczą od dnia 1.12.2013 roku pod nazwą: (...) B. C. (1). W przeważającym zakresie działalność jest prowadzona w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych (72.19 Z). Ponadto, w następującym oznaczonym zakresie: 17.29.Z - produkcja pozostałych wyrobów z papieru i tektury; 20.15.Z - produkcja nawozów i związków azotowych; podklasa ta obejmuje: produkcję nawozów: czystych lub mieszanych nawozów: azotowych, fosforowych, potasowych, mocznikowych, surowych naturalnych fosfatów i surowych naturalnych soli potasowych, produkcję związków azotowych: kwasu azotowego, mieszanin nitrujących, amoniaku, chlorku amonu, węglanu amonu, azotanów i azotanów potasu, produkcję nawozów organicznych pochodzenia zwierzęcego i roślinnego, produkcję nawozów organiczno-mineralnych, produkcję nawozów mikroelementowych, produkcję podłoża bez wsianej grzybni, produkcję ziemi ogrodniczej zawierającej torf jako główny składnik, produkcję ziemi ogrodniczej będącej mieszaniną naturalnej gleby, piasku, gliny i minerałów; 28.99.Z - produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, gdzie indziej niesklasyfikowana; 33.20.Z - instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia; 35.11.Z - wytwarzanie energii elektrycznej; 35.14.Z - handel energią elektryczną; 35.21.Z - wytwarzanie paliw gazowych; 38.11.Z - zbieranie

odpadów innych niż niebezpieczne; 38.12.Z - zbieranie odpadów niebezpiecznych; 38.22.Z - przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych; 38.32.Z - odzysk surowców z materiałów segregowanych; 39.00.Z - działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami; 68.20.Z - wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi; 71.12.Z - działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne; 71.20.B - pozostałe badania i analizy techniczne; 74.10.Z - działalność w zakresie specjalistycznego projektowania; 74.90.Z - pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana; 77.11.Z - wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek. Wskazana działalność gospodarcza jest obecnie zawieszona.

Sąd Okręgowy ustalił również, że J. K. (1) prowadzi działalność gospodarczą od dnia 1.12.2013 roku pod nazwą (...) J. K. (1). W przeważającym zakresie wskazana działalność jest prowadzona w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych w dziedzinie pozostałych nauk przyrodniczych i technicznych (72.19 Z). Ponadto, działalność gospodarcza została oznaczona w następującym zakresie: 23.69.Z - produkcja pozostałych wyrobów z betonu, gipsu i cementu; 33.20.Z - instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia; 35.11.Z - wytwarzanie energii elektrycznej; 35.12.Z - przesyłanie energii elektrycznej; 35.13.Z - dystrybucja energii elektrycznej; 35.14.Z - handel energią elektryczną; 35.21.Z - wytwarzanie paliw gazowych; 35.30.Z - wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; 38.11.Z - zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne; 38.12.Z - zbieranie odpadów niebezpiecznych; 38.21.Z - obróbka i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne; 38.22.Z - przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych; 38.32.Z - odzysk surowców z materiałów segregowanych, 39.00.Z - działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami; 49.41.Z - transport drogowy towarów, 49.50.A - transport rurociągami paliw gazowych, 52.10.A - magazynowanie i przechowywanie paliw gazowych, 52.21.Z - działalność usługowa wspomagająca transport lądowy, 68.10.Z - kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek, 68.20.Z - wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi, 71.12.Z - działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne; 71.20.B - pozostałe badania i analizy techniczne; 74.10.Z - działalność w zakresie specjalistycznego projektowania; 74.90.Z - pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana; 77.11.Z - wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek, 77.12.Z - wynajem i dzierżawa pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, 77.32.Z - wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń budowlanych, 77.39.Z - wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych, gdzie indziej niesklasyfikowane. Działalność ubezpieczeniowa jest prowadzona wyłącznie w formie spółki.

W dniu 27.11.2013 roku została zawarta umowa spółki cywilnej pod nazwą: (...) spółka cywilna B. C. (1), J. K. (1), z siedzibą w K.. Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Celem powołania spółki było projektowanie instalacji przemysłowych i prowadzenie prac badawczo – rozwojowych przez wspólników. Wspólnicy: B. C. (1) i J. K. (1), uczestniczą w zyskach i stratach spółki w częściach równych po 50 % każdy. Spółka zajmuje się działalnością usługową w zakresie wykonywania koncepcji, projektowania, opracowywania dokumentacji środowiskowych dla specjalistycznych instalacji przemysłowych, przede wszystkim instalacji w zakresie ochrony środowiska. Wspólnicy oświadczyli, że wnoszą do spółki następujące wkłady: B. C. (1) – pracę własną wynikającą z posiadanych kwalifikacji w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami; J. K. (1) – pracę własną oraz udostępnienie lokalu na siedzibę spółki. Każdy ze wspólników ma prawo do samodzielnego prowadzenia wszystkich spraw spółki i reprezentowania spółki we wszystkich sprawach.

Spółka wystąpiła do (...) o dofinansowanie przedsięwzięcia w formie dotacji w ramach programu wdrażania innowacyjnych technologii środowiskowych. We wniosku spółka wskazała, że do rozwoju procesu badawczo – rozwojowego został utworzony dodatkowy zespół badaczy w składzie prof. dr hab. J. D. z (...) (...) w P., mgr inż. B. C., J. K., dr G. S. z Instytutu (...) w P., dr D. J. z Instytutu (...) w P.. Poprzez wspólników spółki nastąpiły powiązania z innymi przedsiębiorstwami: przez osoby B. C. i J. K. z (...) Sp. z o.o. Sp. k.; z (...) (...) – Serwis (...) sp. j. Nadto, we wniosku spółka podała, że zatrudnia w oparciu o umowę o pracę 6 osób realizujących zadania w zakładzie przetwarzania odpadów w G. (logistycy, operatorzy, kadra kierownicza), zaś pozostali pracownicy zakładu realizują pracę zlecone na podstawie umów cywilnoprawnych.

W obszarze projektowym oraz badawczo – rozwojowym spółka formalizuje relacje podpisując umowy z zespołami autorskimi (wynalazczymi), dotyczące korzystania z wyników prac tychże zespołów. W ramach projektu, ze względu na jego strategiczny charakter dla spółki zostanie utworzone stanowisko konsultanta naukowego, którym zostanie prof. dr hab. J. D. (2), z zadaniem czuwania nad całościowym przebiegiem prac badawczo – rozwojowych w zakresie merytorycznym. W zakresie nadzoru bieżącego na działaniami objętymi projektem kierownikiem projektu będzie mgr inż. B. C. (1). Powstanie nowe stanowisko do spraw badania optymalizacji mieszkanki surowców dla potencjalnego licencjobiorcy (1 etat badawczy), utworzony zostanie zespół do spraw nadzoru nad procesem inwestycyjnym, budowlanym oraz zgodnością środowiskową (2 etaty inżyniersko – budowlane) oraz stanowisko do spraw serwisu i utrzymania ruchu instalacji (1 etat techniczny). W dniu 1.01.2014 roku (...) s.c. zawarła umowę dzierżawę z (...) Sp. z o.o. i Wspólnicy” spółka komandytowa z siedzibą w G.. Przedmiotem dzierżawy jest wydzielona część nieruchomości o łącznej powierzchni 34.051 m² położna w G. przy ul. (...), którą stanowi hala magazynowa o powierzchni 400 m i część placu magazynowego o powierzchni 500 m². Umowa została zawarta na okres 10 lat. Przeznaczenie dzierżawy to działalność związana z zagospodarowaniem odpadów w zakresie zbierania, segregowania, belowania tworzyw sztucznych i makulatury, oraz ich przetwarzanie. W dniu 3.11.2017 roku (...) spółka cywilna zawarła umowę o dofinansowanie na przedsięwzięcie pod nazwą: (...) z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wartość pomocy wyniosła 814.949,40 zł.

W dniu 29.12.2017 roku (...) spółka cywilna zawarła z J. K. (1) umowę o pracę na czas określony od 1.01.2018 roku do 31.12.2018 roku, z pełnym wymiarem czasu pracy na stanowisku brygadzysty za wynagrodzeniem w kwocie 6.685,98 zł. Miejsce wykonywania pracy: G., ul. (...). Strony ustaliły, że w ramach realizowanego projektu pod nazwą: (...) J. K. (1) jako brygadzysta wykona: przygotowania pod inwestycję niezbędnych prac budowlanych, instalacyjnych (podłoże do posadowienia instalacji, przyłącze elektryczne, dokumentacja i wykonanie wiaty pod instalację); odbiór poszczególnych elementów instalacji; przygotowanie wyładunku poszczególnych elementów instalacji, maszyn, urządzeń; nadzór i testowanie poszczególnych modułów instalacji; integracja w całość poszczególnych elementów instalacji dla pracy w trybie ciągłym; optymalizacja procesowa; nadzór nad zespołem roboczym i organizacji pracy członków zespołu; przygotowanie technicznych zmian do dokumentacji projektowej i patentowej.

Ponadto, w dniu 29.12.2017 roku spółka cywilna zawarła z B. C. (1) umowę o pracę na czas określony od 1.01.2018 roku do 31.12.2018 roku, z pełnym wymiarem czasu pracy na stanowisku eksperta do spraw technologii i koordynatora projektu za wynagrodzeniem w kwocie 6.685,98 zł. Miejsce wykonywania pracy: G., ul. (...). Strony ustaliły, że w ramach realizowanego projektu pod nazwą: (...) B. C. (1) jako specjalista do spraw technologii wykona: opracowanie założeń technologicznych dla przedmiotowej instalacji wytwarzania bionawozu i dokumentacji do zgłoszenia patentowego; koordynacja pracami badawczymi i rozwojowymi w ramach zadań przewidzianych w projekcie, w tym nadzorowanie pracy zespołów badawczych, opracowanie wytycznych do zmian do technologii na podstawie wniosków badawczych; przygotowanie procedury ofertowej, wyłonienie wykonawców, przygotowanie projektów umów z dostawcami oraz zleceń z wykonawcami; wykonanie badań emisji gazów i pyłów na zakupionym analizatorze spalin oraz przygotowanie wyników i wniosków; przygotowanie dokumentacji do (...) wymaganej w związku z podpisaną umową, a w tym głównie przygotowanie dokumentacji źródłowych do rozliczenia zaliczek, dokumentacji z realizacji wykonanych etapów projektu i pełnego rozliczenia projektu.

W dniu 2.01.2018 roku B. C. (1) przeszła wstępne badania lekarskie i lekarz medycyny pracy stwierdził brak przeciwwskazań do zatrudnienia wymienionej na stanowisko eksperta do spraw technologii i koordynatora projektu. W dniach 2-3.01.2018 roku przeszła szkolenie z zakresu ochrony przeciwpożarowej i bhp. W dniu 2.01.2018 roku J. K. (1) również przeszedł badania lekarskie i lekarz medycyny pracy stwierdził u wymienionego brak przeciwwskazań do podjęcia zatrudnienia na stanowisku brygadzysty. W dniach 2-3.01.2018 roku ubezpieczony również przeszedł szkolenie z zakresu ochrony przeciwpożarowej i bhp.

Sąd I instancji ustalił, że M. D. została zatrudniona przez (...) s.c. jako specjalista do spraw ochrony środowiska, na okres od 1.01.2018 roku do 31.12.2018 roku, w celu realizacji projektu. Pracowała w godzinach od 7:00 do 15:00. Podpisywała listę obecności. Od stycznia 2019 roku M. D. jest zatrudniona w spółce jako kontroler jakości. Umowę o

pacę podpisał z nią J. K. (1). K. O. jest zatrudniony przez spółkę od 2.01.2018 roku, jako operator paczkowarki maszyn, pracownik techniczny. Pracuje w G., w godzinach od 7:00 do 15:00. Umowę o pracę podpisał z nim J. K. (1). W ramach projektu w 2018 roku była montowana nowa hala. Obecnie spółka jest w trakcie prób instalacji. Proces instalacji jeszcze się nie zakończył. Projekt nie został jeszcze wdrożony, ale został odebrany w lutym 2019 roku. Spółka korzysta z usług biura rachunkowego, a także zatrudnia na umowy zlecenia osoby do prowadzenia spraw administracyjnych.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołania zasługiwały na uwzględnienie. Wskazując na treść art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1, 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 300) - zwanej dalej ustawą systemową - art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 646) i art. 860 § 1 k.c., art. 861 § 1 k.c., art. 865 i art. 866 k.c., art. 353¹ k.c. (w zw. z art. 300 k.p.), podniósł, że dla powstania stosunku pracy nie jest wystarczające zawarcie umowy o treści odpowiadającej wymaganiom art. 29 k.p., założenie dokumentacji pracowniczej i wypłacenie pracownikowi wynagrodzenia, czy złożenie deklaracji zgłoszeniowej do ubezpieczeń społecznych i deklaracji podatkowej. Niezbędnej jest wykazanie, że stosunek prawny o cechach określonych w art. 22 § 1 k.p. został nawiązany i był realizowany przez strony. Sąd I instancji podniósł, że w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż elementami bez istnienia których stosunek prawny nie może być uznany za stosunek pracy są: 1) osobiste wykonywanie przez osobę zatrudnioną pracy zarobkowej (za wynagrodzeniem), 2) "na ryzyko" socjalne, produkcyjne i gospodarcze (ekonomiczne) podmiotu zatrudniającego, 3) w warunkach podporządkowania kierownictwu tego podmiotu (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6.10.2004 r., I PK 488/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 135 oraz z dnia 20.03.2008 r., II UK 155/07). Zgodnie z utrwalonymi poglądami orzecznictwa i doktryny prawa, cechą wyróżniającą stosunek pracy spośród innych kategorii stosunków prawnych jest podporządkowanie pracownika (obok osobistego świadczenia pracy). Na podporządkowanie składa się kilka elementów (co do sposobu wykonania pracy, co do czasu oraz co do miejsca), przy czym nie jest konieczne, aby w każdym stanie faktycznym elementy te wystąpiły łącznie, z uwagi na potrzebę dostosowania realiów wykonywania stosunku pracy do sposobu działania współczesnej gospodarki, wymagającej w wielu branżach większej samodzielności i niezależności (a przez to kreatywności) pracownika. Istota pracowniczego podporządkowania sprowadza się jednak do tego, że pracownik nie ma samodzielności w określaniu bieżących zadań, ponieważ to należy do sfery pracodawcy organizującego proces pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.02.2016 roku, II PK 352/14). W miejsce dawnego systemu ścisłego hierarchicznego podporządkowania pracownika i obowiązku stosowania się do dyspozycji pracodawcy, funkcjonuje nowe podporządkowanie autonomiczne, polegające na wyznaczeniu pracownikowi przez pracodawcę zadań bez ingerowania w sposób ich wykonania. W tym systemie podporządkowania pracodawca określa godziny czasu pracy i wyznacza zadania, natomiast sposób realizacji tych zadań pozostawiony jest pracownikowi.

Sąd Okręgowy odnosząc się do powinności wspólnika spółki cywilnej wyjaśnił, że zaliczają się do nich prowadzenie spraw spółki oraz wniesienie wkładu. Wkład wspólnika może polegać na świadczeniu usług. Kodeks cywilny uprawnia i zobowiązuje do prowadzenia spraw spółki każdego ze wspólników. Nie jest potrzebna do tego żadna dodatkowa umowa między wspólnikiem a spółką. Możliwość zawarcia przez jednego ze wspólników spółki cywilnej z pozostałymi wspólnikami umowy o pracę, jeżeli przedmiotem tej umowy miałyby być prowadzenie spraw spółki lub jej reprezentowanie, została wprost zakwestionowana przez Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z 14.01.1993 roku, II UZP 21/92, OSNC 1993/5/69). W doktrynie zgodnie przyjmuje się, iż nie jest możliwe, aby wspólnik z tytułu prowadzenia spraw otrzymywał wynagrodzenie, bowiem prowadzenie spraw wynika z istoty członkostwa w spółce (J. Gudowski, w: Gudowski, Komentarz KC, Ks. III, cz. 2, 2013, s. 979). Te same względy wykluczają możliwość zawierania umowy o pracę, której przedmiotem byłoby prowadzenie spraw (A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: Kidyba, Komentarz KC, t. III, cz. 2, 2010, s. 1109). O dopuszczalności zatrudnienia w formie umowy o pracę wspólnika spółki cywilnej decyduje rodzaj wykonywanej przez tego wspólnika pracy. Ustalenie, czy w danym przypadku doszło do nawiązania stosunku pracy może być rzeczywiście trudne i zależne jest od treści zawartej umowy. Wydaje się, że z punktu widzenia prawa pracy nie ma przeszkód do uznania, że zatrudniający wspólnika w spółce cywilnej pozostali wspólnicy, są zakładem pracy. Wynika to z faktu, że spółka cywilna jest podmiotem gospodarczym i może zatrudniać pracowników, przez co staje się zakładem pracy mogącym nawiązać stosunek pracy. Sąd Okręgowy podniósł, że w niniejszej sprawie kluczowym było ustalenie zakresu obowiązków wspólnika, jako pracownika. Sąd

Okręgowy podzielił stanowisko, iż jeśli wspólnik w umowie o pracę zobowiąże się do prowadzenia spraw spółki lub reprezentowania spółki, to takie zobowiązanie nie może być traktowane jak rzeczywiste zawarcie umowy o pracę, gdyż tego rodzaju powinności wynikają wprost z istoty członkostwa w spółce cywilnej. Za wykonywanie obowiązków typu prowadzenie lub reprezentowanie spraw spółki wspólnikowi wypłacane jest wynagrodzenie w postaci udziału w zyskach spółki lub osiągnięcia wolnego celu gospodarczego spółki. Gdy wkład wspólnika do spółki polega na świadczeniu określonych usług, to nie mogą być one traktowane jako wykonywane w ramach stosunku pracy. W realiach niniejszej sprawy taka sytuacja jednak nie występuje, bowiem umowa spółki nie wyszczególnia żadnych dodatkowych usług, które mieliby świadczyć odwołujący w ramach tej umowy. Jednak w sytuacji gdy wspólnik podejmuje się wykonywania pracy niezwiązanej z prowadzeniem lub reprezentowaniem sprawy spółki, na przykład zatrudnia się w związku z posiadanymi kwalifikacjami w przedsiębiorstwie spółki, to wówczas będzie to praca wykonywana poza stosunkiem spółki i w takiej sytuacji dochodzi do zawarcia umowy o pracę między takim wspólnikiem a pozostałymi wspólnikami. Sytuacje tego rodzaju będą obejmowały prace świadczone poza obowiązkiem osobistego prowadzenia lub reprezentowania spraw spółki. Praca takiego wspólnika, wynikająca z jego przygotowania fachowego, będzie wykonywana poza osobistym obowiązkiem wspólnika do prowadzenia spraw spółki i tego rodzaju praca wspólnika będzie miała taki charakter, jak praca osoby trzeciej (por. uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z 14.01.1993 roku, sygn. II UZP 21/92).

Sąd Okręgowy podniósł, że w celu ustalenia czy i jaka umowa łączyła odwołujących i spółkę, dopuścił dowód z zeznań świadków: M. D. i K. P., z zeznań ubezpieczonych B. C. (1) i J. K. (1) oraz dokonał analizy dokumentacji zawartej w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego. Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego potwierdziła, że odwołujący świadczyli pracę w ramach stosunku pracy, zgodnie ze spornymi umowami o pracę. Zawarcie obu spornych umów o pracę odbyło się w związku z posiadanymi przez skarżących kwalifikacjami, niezbędnymi do realizacji projektu. J. K. (1) jako brygadzysta został zobowiązany do przygotowania pod inwestycję niezbędnych prac budowlanych, instalacyjnych (podłoże do posadowienia instalacji, przyłącze elektryczne, dokumentacja i wykonanie wiaty pod instalację), odbioru poszczególnych elementów instalacji, przygotowania wyładunku poszczególnych elementów instalacji, maszyn, urządzeń; nadzoru i testowania poszczególnych modułów instalacji; integracja w całość poszczególnych elementów instalacji dla pracy w trybie ciągłym; optymalizacji procesowej; nadzoru nad zespołem roboczym i organizacji pracy członków zespołu; przygotowania technicznych zmian do dokumentacji projektowej i patentowej. Z kolei B. C. (1), w związku z zawartą umową o pracę, była zobowiązana do: opracowania założeń technologicznych dla instalacji wytwarzania bionawozu i dokumentacji do zgłoszenia patentowego; koordynacji pracami badawczymi i rozwojowymi w ramach zadań przewidzianych w projekcie, w tym nadzorowanie pracy zespołów badawczych, opracowania wytycznych do zmian do technologii na podstawie wniosków badawczych; przygotowania procedury ofertowej, wyłonienia wykonawców, przygotowania projektów umów z dostawcami oraz zleceń z wykonawcami; wykonania badań emisji gazów i pyłów na zakupionym analizatorze spalin oraz przygotowania wyników i wniosków; przygotowania dokumentacji do (...) wymaganej w związku z podpisaną umową, a w tym głównie przygotowanie dokumentacji źródłowych do rozliczenia zaliczek, dokumentacji z realizacji wykonanych etapów projektu i pełnego rozliczenia projektu. Wykonywanie tych czynności było związane z posiadanymi przez skarżących kwalifikacjami, wykształceniem i doświadczeniem zawodowym, a jednocześnie nie pozostawało w związku z prowadzeniem spraw spółki i reprezentowaniem spółki. Z zeznań świadka M. D. wynika, że oboje ubezpieczeni wykonywali swoje prace w siedzibie spółki w G.. Świadek zeznał, że spotykała obu skarżących w miejscu pracy w godzinach pracy od 7:00 do 15:00, a po zakończeniu pracy hala, na terenie której odbywały się prace, była zamykana. Z zeznań M. D. wynika, że była naocznym świadkiem tego, iż B. C. (1) wydawała polecenia służbowe J. K. (1), a ten wydawał polecenia służbowe skarżącej. K. O. pracował w hali w G., na terenie której pracowali również odwołujący. Jego brygadzystą był J. K. (1), który nadzorował pracę świadka. Będąc codziennie w pracy od godz. 7:00 do 15:00 świadek widział w pracy obu ubezpieczonych. Z racji wykonywanych prac świadek miał większy kontakt z J. K. (1). Świadek widział jak B. C. (1) zajmowała się m.in. analizą próbek i potwierdził jak wspólnicy wzajemnie wydają sobie polecenia służbowe, które następnie były wykonywane. Sąd Okręgowy podał, że dał wiarę zeznaniom świadków M. D. i K. O., bowiem nie ujawniły się żadne okoliczności, które podważyłyby ich wiarygodność. Zeznania B. C. (1) i J. K. (1) również uznał wiarygodne, gdyż wzajemnie uzupełniają się, tworząc logiczną całość, a także pokrywają się z zeznaniami świadków i dokumentami zgromadzonymi w sprawie. Z dokumentów zgromadzonych

w sprawie wynika, że przed dopuszczeniem do pracy B. C. (1) i J. K. (1) przeszli niezbędne badania lekarskie oraz szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Codziennie podpisywali się na liście obecności. Wykonywali prace zgodnie z umowami o prace, co dodatkowo potwierdzili zeznający w sprawie świadkowie. Ubezpieczeni przedłożyli dowody uzasadniające konieczność zatrudnienia przez spółkę - w związku z projektem - osób o kwalifikacjach jakie posiadali odwołujący. Brak jest jakichkolwiek podstaw aby wspólnicy spółki cywilnej nie mogli zawrzeć umowy o pracę ze spółką i w tym celu zmuszeni byli do poszukiwania pracowników do świadczenia usług, co do których posiadają oni kwalifikacje, wiedzę i doświadczenie zawodowe. Logicznym jest, że wspólnicy z racji wspólnego prowadzenia spółki, mają do siebie nawzajem zaufanie, znają swoje kompetencje i mogą chcieć zaoferować spółce swoje usługi specjalistyczne, niezwiązane z prowadzeniem spraw spółki i jej reprezentowaniem. Podległość B. C. (1) i J. K. (1) wobec pracodawcy (spółki) wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników, realizowaniu poleceń drugiego wspólnika (J. K. (1) wobec poleceń B. C. (1) i B. C. (1) wobec poleceń J. K. (1)). Praca odwołujących nie polegała na prowadzeniu spraw spółki i jej reprezentowaniu, lecz na wykonywaniu poszczególnych czynności technicznych i umysłowych, w celu realizacji projektu, w związku z posiadanymi kwalifikacjami, wiedzą i doświadczeniem zawodowym, w określonym miejscu i czasie, pod nadzorem drugiego wspólnika spółki – co wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie – to niewątpliwie prace te były wykonywane w ramach podporządkowania pracowniczego. Fakt, że B. C. (1) i J. K. (1) są zarówno wspólnikami spółki cywilnej jak i pracownikami tej spółki, nie musi świadczyć o pozorności umów o pracę, skoro praca była rzeczywiście wykonywana, w ramach podporządkowania pracowniczego i nie miała związku z prowadzeniem spraw spółki oraz jej reprezentowania. Nie może a priori, bez szczegółowych ustaleń, świadczyć o zamiarze obejścia prawa. Poza gołosłownymi twierdzeniami organu rentowego, organ ten nie przedstawił natomiast żadnego wiarygodnego dowodu na potwierdzenie swojego stanowiska w sprawie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i orzekł zgodnie z wnioskami ubezpieczonych. O kosztach zastępstwa procesowego orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265, ze zm.).

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się organ rentowy. Zaskarżył wyrok w całości. Rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie art. 233 §1 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uzasadnia ustalenie, że Ubezpieczeni jako pracownicy płatnika składek B. C. (1), (...) spółki cywilnej w K. (będący jednocześnie wspólnikami).

Tak formułując zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, a także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

W odpowiedzi na apelację, ubezpieczeni wnieśli o jej oddalenie w całości. Podnieśli, że nie sposób zgodzić się ze stwierdzeniem organu rentowego, iż zawarte przez ubezpieczonych umowy o pracę nie mają elementów stosunku pracy w rozumieniu Kodeksu pracy. Tym bardziej, że spółka cywilna może być pracodawcą, a stosunek podległości w spółce wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników, realizowaniu poleceń drugiego wspólnika (J. K. (1) wobec poleceń B. C. (1) i B. C. (1) wobec poleceń J. K. (1)). Fakt, że B. C. (1) i J. K. (1) są zarówno wspólnikami spółki cywilnej, jak i jej pracownikami, nie musi świadczyć o pozorności umów o pracę, gdy praca była wykonywana w ramach podporządkowania pracowniczego i nie miała związku z prowadzeniem spraw spółki oraz jej reprezentowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutów apelacyjnych, doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że zaskarżony wyrok wymaga niezbędnej korekty. Odnosząc się do podniesionego zarzutu apelacyjnego, należy wskazać, że jest on błędnie skonstruowany, skoro skarżący nie kwestionuje w nim jakichkolwiek

faktów i dopiero uzasadnienie apelacji przesądza, że skarżący podważył wyłącznie ocenę prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny podziela zatem w całości ustalenia faktyczne, przyjęte przez Sąd Okręgowy, odmiennie ocenił kwestię, czy w realiach niniejszej sprawy wspólnicy spółki cywilnej mogli zawrzeć ze spółką umowy o pracę. Sąd Apelacyjny podnosi, że nie podzielił argumentacji Sądu I instancji, popartej poglądem prawnym wyrażonym w uchwale Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 14 stycznia 1993 r., sygn. II UZP 21/92. W przedmiotowej uchwale przyjęto, że wspólnik wykonujący pracę niezwiązaną z prowadzeniem lub reprezentowaniem spraw spółki może zatrudnić się w tej spółce w związku z posiadanymi kwalifikacjami i będzie to praca wykonywana poza samym stosunkiem spółki. Sąd Okręgowy pominął okoliczność, że ubezpieczeni prowadzili sprawy spółki cywilnej i reprezentowali ją na zewnątrz. Czynności jakich dokonywali były realizacją celów spółki i obowiązkiem wniesienia wkładu poprzez świadczenie usług, czyli poprzez własną pracę, w zamian za przyszłe wynagrodzenie wyrażone wypracowanym zyskiem w ramach prowadzonej w formie spółki cywilnej pozarolniczej działalności gospodarczej. Zawarta w rozważaniach prawnych koncepcja Sądu I instancji, że ubezpieczeni realizowali obowiązki ponad wyżej wskazane, nie pokrywa się zresztą z ustaleniami faktycznymi tego Sądu. Sąd I instancji nie ustalił bowiem, a zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do takich ustaleń, że ubezpieczeni oprócz wykonywania czynności związanych z prowadzeniem spraw spółki wykonywali dodatkowe zadania mieszczące się poza przedmiotem objętym umową spółki czy poza gospodarczą działalnością spółki. Z przyjętych ustaleń faktycznych wynika *expressis verbis*, że spółka prowadziła działalność gospodarczą i w jej ramach ubiegała się o dofinansowanie w formie dotacji do przedsięwzięcia pn. opracowanie innowacyjnej dla środowiska technologii wytwarzania bionawozu z odpadów, a następnie rozpoczęła w hali produkcyjnej budowę instalacji. W tym celu zatrudniała pracowników. Nie była to działalność charytatywna, a wspólnicy nie byli wolontariuszami. Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że obowiązki jakie wspólnicy faktycznie wykonywali, mieszczą się w zakresie celów określonych w umowie spółki cywilnej z dnia 27 listopada 2013 r. We wskazanej umowie przewidziano bowiem, że celem spółki jest nie tylko projektowanie instalacji i wykonywanie prac badawczo- rozwojowych, ale także inna działalność wynikająca z wpisów do ewidencji działalności gospodarczej wspólników spółki. Chybione jest zatem argumentacja, że czynności jakie wykonywali wspólnicy nie mieszczą się w żadnym stopniu w zakresie obowiązków wynikających z umowy spółki cywilnej. Bez istotnego znaczenia pozostaje okoliczność, że którykolwiek ze wspólników posiada specjalistyczną wiedzę czy umiejętności, skoro umowa spółki cywilnej została zawarta, a następnie działalność gospodarcza podjęta i kontynuowana właśnie ze względu na posiadane przez nich wykształcenie, wiedzę, umiejętności i doświadczenie. Twierdzenie, że wystarczy posiadać określone, czy specjalistyczne, kwalifikacje zawodowe, aby stanowiły one podstawę do zastąpienia wkładu wspólnika w postaci usług, stosunkiem pracy, pozostaje w oczywistej sprzeczności z celem spółki (art. 860 § 1 k.c.) oraz obowiązkiem wyrażonym w art. 861 § 1 k.c. oraz § 4 umowy spółki z dnia 27.11.2013 r. (k.40). Co wymaga podkreślenia, nie można również wykonywać w pracowniczym zatrudnieniu obowiązków związanych z zawarciem umowy spółki cywilnej. Niewątpliwie umowa spółki cywilnej jest dopuszczalną formą w ramach której można prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą, ale nie stanowi ona podstawy dla wspólników spółki cywilnej do zawierania z nimi umów o pracę. Umowa spółki cywilnej nie stanowi bowiem podstawy kontraktowej dla zawierania z nimi stosunków pracy. Zgodnie bowiem z art. 860 § 1 k.p.c. przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Zgodnie z art. 861 § 1 k.c. wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Innymi słowy, wspólnicy realizują oznaczony w umowie cel gospodarczy poprzez wspólne działanie, a jeżeli zastrzegają, że wkłady mają być pokryte świadczeniem usług, to wskazany obowiązek realizują w ramach tej podstawy kontraktowej, a nie jakiegokolwiek innej umowy. Umowa spółki cywilnej nie stanowi podstawy do zawierania ze wspólnikami umów o pracę. Wbrew sugestii Sądu Okręgowego, podmioty stosunków cywilnoprawnych, a konkretniej stosunku spółki cywilnej, pozostają równorzędnymi partnerami. W związku z tym, nie sposób jest wywodzić, że wspólnicy spółki mogą rzeczywiście realizować względem siebie stosunek podporządkowania, w tym pracowniczego. Bezzasadne jest twierdzenie, że między tymi samymi wspólnikami mogą funkcjonować jednocześnie dwa stosunki podporządkowania, tj. aby dany wspólnik jednocześnie wydał polecenia służbowe drugiemu wspólnikowi i przyjmował do wykonania od tego samego wspólnika jego polecenia służbowe. O braku podporządkowania pracowniczego w realiach sprawy świadczy również tożsama wysokość wynagrodzeń za pracę wspólników. Chociaż mieli oni zajmować różne stanowiska, wymagające także odmiennych kwalifikacji. Dla B. C. (1) przewidziano stanowisko eksperta ds. technologii i koordynatora projektu,

za wynagrodzeniem w kwocie 6685,98 zł. Dla ubezpieczonego J. K. (1), na stanowisku brygadzysty, przyjęto identyczne wynagrodzenie. Niemniej, wynagrodzenie eksperta, tj. specjalisty ds. technologii i koordynatora projektu, co do zasady powinno być jednak wyższe od stanowiska brygadzysty.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie brak jest jednego z podstawowych cech stosunku pracy, jakim jest stosunek podporządkowania. Nie występuje również realna możliwość świadczenia pracy pod kierownictwem pracodawcy. Powoływany w odwołaniach zamiar stron zawarcia stosunku prawnego o określonej treści nie oznacza przy tym zupełnej dowolności, w szczególności gdy wolą stron dochodzi do naruszenia przepisów art. 860 § 1 k.c., art. 861 § 1 k.c., art. 865 § 1 k.c. i art. 866 k.c. Tym samym chybiona jest argumentacja, że rzeczywistą wolą wspólników spółki cywilnej może być zawarcie stosunku pracy. Okoliczność czy wspólnik spółki cywilnej jest przedsiębiorcą na gruncie obecnie obowiązujących przepisów pozostaje bez znaczenia dla wyżej prezentowanej oceny prawnej. Skoro powinnością wspólnika spółki cywilnej jest prowadzenie spraw spółki i reprezentowanie spółki w ramach stosunku spółki, a także świadczenie usług, z tytułu obowiązku pokrycia wkładu, to nie można tych powinności realizować

w stosunku pracy i wypłacać z tego tytułu wynagrodzenia. Z wniesieniem wkładu nie wiąże się jakiegokolwiek wynagrodzenie, a za prowadzenie lub reprezentowanie spraw spółki wspólnikowi, wypłaca się wynagrodzenie, ale tylko w postaci udziału w zyskach spółki.

Należy również podnieść, że brak możliwości nawiązania stosunku pracy przez wspólników spółki cywilnej w ramach założonej przez nich i prowadzonej spółki cywilnej nie wyklucza wspólników z systemu powszechnych ubezpieczeń społecznych, gdyż jako przedsiębiorcy podlegają oni zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt. 1 w zw. z art. 12 ustawy systemowej obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu.

Reasumując, przy wadliwie skonstruowanym przez skarżącego zarzucie apelacyjnym naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c., w apelacji istocie podniesiono zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. przepisów art. 58 § 1 k.c. oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 1 związku z art. 12 ustawy systemowej poprzez ich pominięcie oraz niezasadne zastosowanie przepisu art. 22 § 1 k.p., w warunkach stosunku stricte cywilnoprawnego. Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że dopuszczalne jest w ramach stosunku pracy, nawiązanego przez spółkę cywilną ze wspólnikiem tej spółki, realizowanie obowiązków wynikających z istoty stosunku cywilnoprawnego (spółki cywilnej) oraz określonych w umowie spółki cywilnej celów gospodarczych, w tym poprzez wniesienie wkładu.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekając co do istoty sprawy zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołania, o czym orzekł w pkt 1 wyroku. Na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265, ze zm.) zasądził od ubezpieczonych na rzecz organu rentowego koszty zastępstwa procesowego za obie instancje, o czym orzekł w pkt 2 i 3 wyroku.

Anna Polak Beata Górska Urszula Iwanowska